

Regler og vejledning om forberedelse og hovedforhandling i straffeankesager i Højesteret

Januar 2019

Sagsgangen forud for hovedforhandlingen i Højesteret tilrettelægges i samarbejde mellem Rigsadvokaten og forsvareren.

Sagens indledende behandling, herunder berømmelse af hovedforhandling

Allerede ved Rigsadvokatens fremsendelse af sagen til Højesteret bør der af hensyn til berømmelsen, som sker efter telefonisk aftale, skabes klarhed over den forventede varighed af hovedforhandlingen. Til brug herfor skal Rigsadvokaten ved fremsendelsen af sagen medsende korrespondancen for Procesbevillingsnævnet, og Rigsadvokaten bør – så vidt muligt efter drøftelse med forsvareren – oplyse det forventede tidsforbrug for hovedforhandlingen, og om det vurderes, at der bør medvirke mere end fem dommere i pådømmelsen.

Straffesager kan i almindelighed hovedforhandles over en halv eller en hel retsdag. En hel retsdag varer fra kl. 9 til kl. 14 afbrudt af en pause på 10 minutter fra kl. 10.30 og en pause på 30 minutter fra kl. 12.00. En halv retsdag slutter inden kl. 12.

Der må så tidligt som muligt skabes klarhed over de spørgsmål, som skal forelægges for Højesteret, således at eventuelle nødvendige supplerende oplysninger kan blive indhentet.

Indhentelse af supplerende oplysninger kan f.eks. komme på tale i sager, hvor der er spørgsmål om udvisning eller om anvendelse af straffelovens § 73. Nedlægges der påstand om ophævelse og hjemvisning, uden at der samtidig er gjort nærmere rede for den rettergangsfejl, som påstanden støttes på, må der hurtigst muligt ske en afklaring.

Eventuelle tvister under sagsforberedelsen forelægges for Højesterets anke- og kæremålsudvalg til afgørelse.

Hvis der for Højesteret opstår spørgsmål om beskikkelse af bistandsværgen i medfør af straffelovens § 71, skal de fornødne oplysninger herom snarest muligt meddeles Højesteret.

Forsvarerbeskikkelse og sagsbehandlingstid

Den forsvarer, der vil lade sig beskikke i en straffesag for Højesteret, må være indstillet på, at sagen normalt berammes inden for et tidsrum på tre måneder fra modtagelsen og på retsdage, som Højesteret forud reserverer til behandlingen af straffesager eller andre hastende sager.

Højesteret kan kun reservere forholdsvis få retsdage til sådanne sager, og det kan derfor være nødvendigt, at forsvareren tilpasser sin kalender.

Udarbejdelse af materiale til brug for hovedforhandlingen

Der skal til brug for sagen udarbejdes ekstrakt og påstandsdokumenter, ligesom der normalt udarbejdes en materialesamling. Det henstilles endvidere, at der udarbejdes en tidsplan.

Ekstrakt

Ekstrakten udarbejdes af Rigsadvokaten, som indleverer den til Højesteret senest fire uger før hovedforhandlingen. Ekstrakten skal indleveres i et antal, som svarer til antallet af dommere, der medvirker i sagen, med tillæg af to eksemplarer.

Det vil være hensigtsmæssigt, at der foretages indramninger med skarpe parenteser af den del af teksten på en side, der har betydning ved sagens pådømmelse. Er hele teksten relevant, indrammes hele teksten.

Ekstrakten kan fotokopieres på begge sider af papiret. Ved dobbeltsidet kopiering skal sidetallet på de lige (venstre) sider stå i øverste venstre hjørne. Sidetallet på de ulige (højre) sider skal stå i øverste højre hjørne. Hvert dokumentets 1. side skal være en ulige (højre) side i ekstrakten, selv om dette indebærer, at der kan blive tale om en blank venstreside.

Påstandsdokument

Den part, som har anket først, dvs. den part, som (først) har ansøgt Procesbevillingsnævnet om anketilladelse, skal indlevere påstandsdokument til Højesteret med kopi til modparten senest tre uger før hovedforhandlingen i Højesteret.

Modparten skal herefter indlevere sit påstandsdokument senest to uger før hovedforhandlingen.

Disse frister gælder, medmindre andet er fastsat i det enkelte tilfælde.

Påstandsdokumentet skal indleveres i det samme antal eksemplarer som ekstrakten.

Påstandsdokumentet skal foruden påstanden indeholde en oversigt over de anbringender og den hovedargumentation, der knytter sig til påstanden. Er der nedlagt flere påstande, skal det fremgå, hvilke anbringender og hvilken hovedargumentation der påberåbes til støtte for hver enkelt påstand.

I sager med mere komplicerede problemstillinger bør der i påstandsdokumentet medtages en uddybende redegørelse af hensyn til modpartens og dommernes forberedelse af hovedforhandlingen.

Da tilladelse fra Procesbevillingsnævnet til at anke en sag til Højesteret forudsætter, at sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor, jf. retsplejelovens § 932, stk. 1, vil det i sager, der alene angår strafudmålingen, ikke være tilstrækkeligt, at parterne blot angiver, at påstanden støttes på almindelige strafudmålingssynspunkter.

Materialiesamling

Det er almindelig praksis, at Rigsadvokaten udarbejder en materialesamling med relevante lovforarbejder, relevant retspraksis og relevant litteratur.

Materialiesamlingen skal indleveres senest 14 dage før hovedforhandlingen i Højesteret og i det samme antal eksemplarer som ekstrakt og påstandsdokument.

Udarbejdelsen af materialesamlingen bør ske i et samarbejde mellem Rigsadvokaten og forsvareren, således at forsvareren, i god tid inden materialesamlingen skal indleveres, sender Rigsadvokaten det materiale, forsvareren ønsker medtaget.

Materialiesamlingen skal indeholde fortløbende sidetal på samme måde som ekstrakter, og der kan kopieres på begge sider.

Materialiesamlingen skal indeholde en indholdsfortegnelse. Hvis sagen rejser flere adskilte juridiske spørgsmål, er det hensigtsmæssigt at systematisere materialet således, at det fremgår, hvilke domme og litteratur mv. der påberåbes i relation til hvert enkelt spørgsmål.

Det er ikke nødvendigt at medtage lovforarbejder, hvis formålet alene er at dokumentere, at de ikke indeholder noget af betydning for sagen. Der kan i stedet eventuelt laves en fortegnelse over forarbejderne med kildehenvisninger og med oplysning om, at der ikke er relevante oplysninger heri.

Der er normalt ikke grund til i materialesamlingen at medtage landsretspraksis på områder, hvor der foreligger dækkende højesteretspraksis. Derimod bør materialesamlingen indeholde en udtømmende dækning af Højesterets praksis i sammenlignelige sager i en passende periode tilbage i tiden, gerne suppleret med en systemiseret indholdsfortegnelse eller en oversigt over den relevante praksis. Domme fra Ugeskrift fra Retsvæsen mv. bør medtages i 2-spaltet udskrift.

Når der medtages uddrag af en bog, skal der medtages en fotokopi af bogens titelblad, således at forfatter, udgave og udgivelsesår fremgår.

Det er – navnlig med hensyn til forarbejder og litteratur – hensigtsmæssigt, at der foretages markering med skarpe parenteser af de dele af teksten, som parterne særligt

ønsker at fremhæve. Dette bør forsvareren være opmærksom på, når materiale sendes til Rigsadvokaten med henblik på medtagelse i materialesamlingen.

Tidsplan

Rigsadvokaten skal efter drøftelse med forsvareren udarbejde en tidsplan, der angiver den tid, der er afsat til hvert indlæg. Tidsplanen skal indleveres til Højesteret senest en uge før hovedforhandlingen og i samme antal eksemplarer som påstandsdokumentet.

Hovedforhandling

Hovedforhandlingens indledning

Dommene fra de foregående instanser anses for dokumenteret og oplæses ikke.

Hovedforhandlingen indledes med, at parterne oplyser om deres påstande. Forsvareren skal i tilslutning hertil oplyse, om tiltalte og en eventuel bistandsværger er til stede i retten.

Forelæggelsen

Det er som hovedregel Rigsadvokaten, der forelægger sagen.

Hvis det er tiltalte, som har anket, og anklagemyndighedens påstand alene er stadfæstelse, påhviler det forsvareren at forelægge sagen. Ønsker forsvareren i et sådant tilfælde, at Rigsadvokaten overtager forelæggelsen, vil dette kunne aftales med Rigsadvokaten.

Faktum forelægges særskilt inden proceduren. Integreret forelæggelse og procedure, som dette kendes fra civile sager, anvendes således ikke i straffesager.

Formålet med forelæggelsen er at give retten et overblik over sagens faktum, herunder således at der – i sager, hvor der er sket domfældelse – skabes klarhed over, hvad tiltalte er dømt for, under hvilke omstændigheder det strafbare forhold er begået, herunder om der foreligger formildende eller skærpende omstændigheder, hvilke eventuelle følger forholdet har fået, og hvad tiltaltes personlige forhold er.

Forelæggelsen skal skabe grundlaget for parternes procedure. Det følger heraf, at forelæggelsen skal være loyal over for såvel tiltalte som anklagemyndigheden, og det bør tilstræbes, at modparten efter forelæggelsen kan tilkendegive, at der ikke er supplerende bemærkninger til forelæggelsen. Forelæggelsen bør tilrettelægges i en passende stram form, således at overflødige oplysninger undgås.

Forelæggelsen bør tage udgangspunkt i de oplysninger, der var fremme for byretten og landsretten, og de oplysninger, der eventuelt siden er tilvejebragt til brug for højesteretsbehandlingen.

Derimod er der i almindelighed ikke grund til at komme ind på f.eks. politirapportforklaringer, som ikke i kraft af dokumentation eller forhold har været anvendt som bevis under hovedforhandlingen i byretten og landsretten. Dog vil der ikke være noget i vejen for at anvende en eventuel resumé- eller oversigtsrapport, politiet måtte have udarbejdet, hvis den er egnet til på en overskuelig måde at illustrere f.eks. sagens opstart.

Der kan ikke opstilles en fast disposition for en forelæggelse, idet det kan variere fra sag til sag, hvordan en forelæggelse bedst disponeres.

Det er naturligt, at forelæggelsen indledes med en kort bemærkning om, hvad der er sagens hovedspørgsmål.

Herefter redegøres der for tiltaltes eventuelle relevante forstraffe. Det afhænger af sagens karakter, hvor meget der skal gøres ud af forstraffene. Er der eksempelvis tale om en sag om forvaring, vil det ikke være tilstrækkeligt at tage udgangspunkt i straffeattesten.

Der må her redegøres nærmere for de enkelte forstraffe for så vidt angår relevante forhold. Ved omtalen af forstraffene skal der gives oplysning om forhold, som eventuelt vil kunne begrunde, at en fællesstraf udløses (en tidligere betinget dom eller en reststraf efter prøveløsladelse). Hvis straffen skal fastsættes som en tillægsstraf til en tidligere idømt straf, jf. straffelovens § 89, må der også kort redegøres herfor.

Efter forstraffene redegøres der for de personlige forhold i øvrigt. Det kan være naturligt indledningsvis at nævne tiltaltes alder på gerningstidspunktet og nu. Endvidere dokumenteres eller omtales – i relevant omfang – tiltaltes eventuelle forklaringer i retten om personlige forhold samt erklæringer fra Retslægerådet og konklusionerne i personundersøgelser og metalerklæringer, også selv om disse er gengivet i de tidligere instansers domme.

Med hensyn til personundersøgelser og metalerklæringer vil det ikke altid være tilstrækkeligt at dokumentere eller omtale konklusionen, idet der kan være relevante oplysninger andetsteds i dokumenterne.

Foreligger der for Højesteret spørgsmål om udvisning, dokumenteres eller omtales relevante personlige oplysninger til brug for afgørelsen af dette spørgsmål, herunder § 26-rapporter.

Er der en forurettet i sagen, bør forelæggelsen omfatte en kort præsentation af forurettede og en redegørelse for relationen mellem tiltalte og forurettede. Er der i sagen oplysninger om forurettede, som kan være med til at belyse baggrunden for det strafbare forhold, bør disse oplysninger inddrages i forelæggelsen.

Ved redegørelsen for sagens omstændigheder vil det normalt være hensigtsmæssigt at gå nogenlunde kronologisk til værks. Således vil det være naturligt at starte med en kort redegørelse for sagens opstart. Det kan ofte mest hensigtsmæssigt ske i "fortælleform" frem for ved dokumentation.

Dernæst redegøres der for, hvordan tiltalte kom ind i billedet, og for anholdelsen. Der kan efter omstændighederne være anledning til at dokumentere eller redegøre for uddrag af tiltaltes forklaring i forbindelse med et eventuelt grundlovsforhør. Blev tiltalte varetægtsfængslet i forbindelse med grundlovsforhøret, oplyses dette med angivelse af, hvor længe tiltalte herefter har været frihedsberøvet (eventuelt at tiltalte siden da har været frihedsberøvet). Efterforskningsforløbet omtales og tekniske erklæringer mv. dokumenteres eller omtales i det omfang, det har betydning for Højesterets afgørelse.

Redegørelsen for den retlige behandling i byret og landsret skal omfatte de resultater, byret og landsret nåede til, og begrundelserne herfor, herunder også eventuelle dissenser.

Med hensyn til bevisførelsen er der alene grund til at gengive de dele, som kan belyse de spørgsmål, Højesteret skal tage stilling til. Relevante dele af bevisførelsen, herunder forklaringer, gengives, også selv om de fremgår af byrettens eller landsrettens dom. Det er ofte hensigtsmæssigt, at der ved gengivelsen af bevisførelsen anvendes en "fortælleform", frem for at der foretages en egentlig dokumentation. Eventuelt kan "fortælleform" og dokumentation kombineres.

Det tilkendegives, at forelæggelsen herefter er afsluttet, hvorefter modparten får mulighed for at supplere.

Proceduren

Efter retsplejelovens § 937, stk. 1, har den part, som (først) har anket, ordet først. I praksis er det imidlertid i almindelighed den part, der har stået for forelæggelsen, som efter denne – og eventuel supplerende forelæggelse fra modparten – procederer først, også i tilfælde, hvor det er modparten, som har anket først. Efter modpartens første procedureindlæg er der lejlighed til at afgive replik og duplik.

Forsvarerens første procedureindlæg afsluttes med en bemærkning om, hvorvidt der protesteres mod fortsat varetægtsfængsling, hvis der er en begæring herom fra Rigsadvokaten.

Hovedforhandlingen afsluttes med, at tiltalte får det sidste ord, hvorefter sagen optages til dom med tilkendegivelse af, hvornår dommen afsiges.

Eventuel skriftlig behandling, hvis parternes påstande er samstemmende

Nedlægger parterne samstemmende påstande, f.eks. om frifindelse, kan Højesteret i medfør af retsplejelovens § 930 a med parternes samtykke bestemme, at ankesagen afgøres uden mundtlig hovedforhandling.

Højesteret vil i så fald træffe bestemmelse om udveksling af skriftlige procedureindlæg, som skal indeholde en redegørelse for baggrunden for de samstemmende påstande. Rigsadvokaten skal endvidere indlevere det materiale vedrørende sagen, der er nødvendigt i den forbindelse (ekstrakt), og relevant juridisk materiale (materialesamling).